

Janrotmans

Verandering van Tijdperk: wat betekent dat voor communicatie?

Let's Reinvent Organizations, Utrecht, 26 November 2015

 twitter.com/janrotmans

We leven niet in tijdperk van verandering
maar in een verandering van tijdperken

Laatste Kantelperiode

- Industriële revolutie
- Modernisering samenleving
- Machtswisseling

BURGERIJ

VS

ADEL

19de Eeuw

vs

21ste Eeuw

industriële revolutie

angst voor machines

langdurige onrust

sociale ongelijkheid

Marx

digitale revolutie

angst voor robots

steeds meer onrust

sociale ongelijkheid

Piketty

Verschillen

snelheid, omvang, impact, complexiteit is een paar duizend keer groter dan in de 19de eeuw

Kantelperiode

1. samenleving wordt decentraal en bottom-up
2. economie wordt decentraal en circulair
3. nieuwe macht ontstaat

Samenleving 3.0

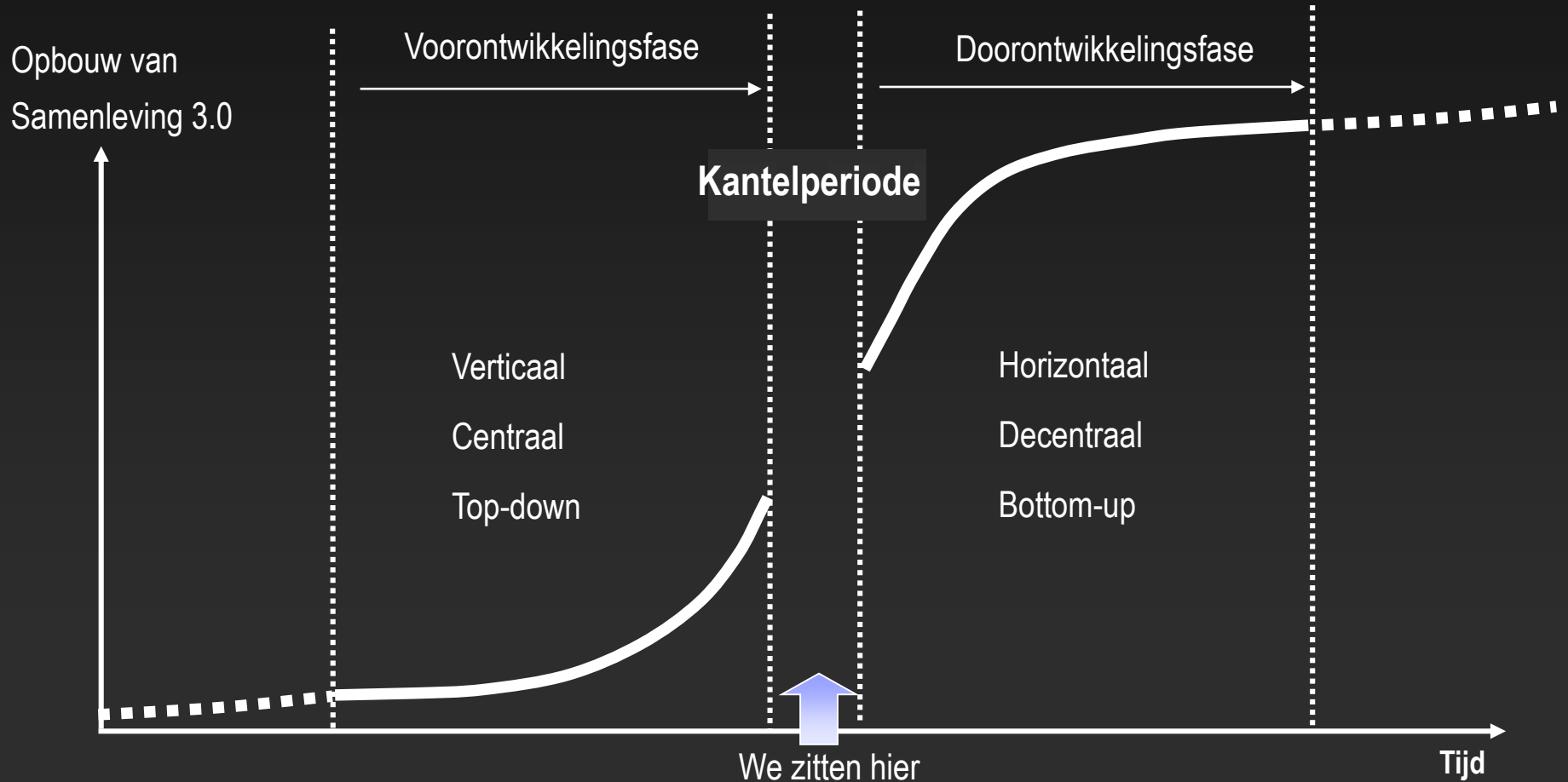
BURGERS

VS

OVERHEID

Overgang naar Samenleving 3.0

Oude Samenleving

centraal

top-down

grote organisaties

systemen & structuren

vast & star

overheid regisseert

Nieuwe Samenleving

decentraal

bottom-up

slimme, platte organisaties

mensen & initiatieven

vloeibaar & flexibel

overheid faciliteert

Paradigma Wisseling

oude paradigma

zelf organiseren

geld gedreven

zorgen voor

ik

regisseren

nieuwe paradigma

anderen laten organiseren

waarde gedreven

zorgen dat

wij

faciliteren

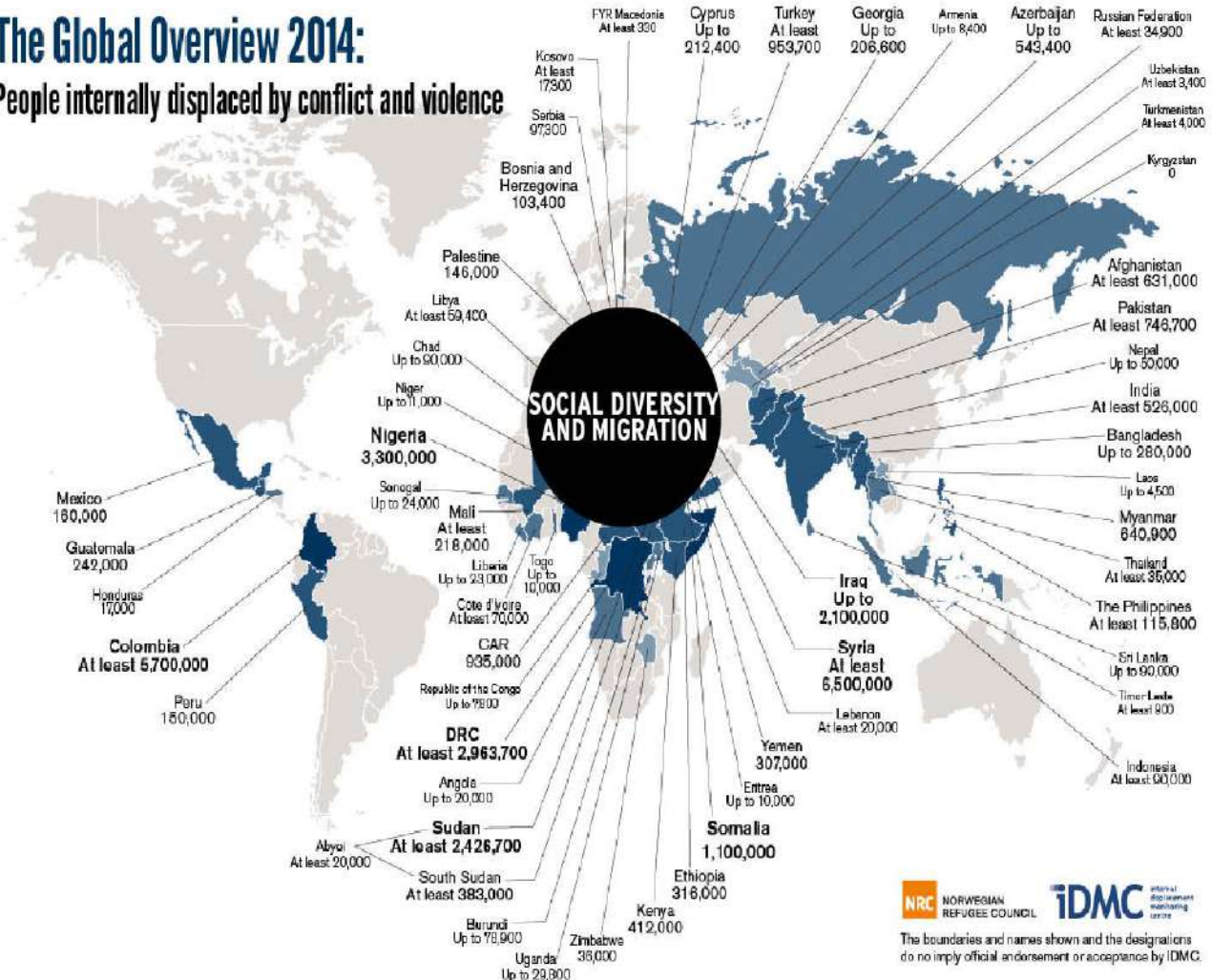
Kantelperiode = Chaos

Steenbergen

Inspraakavond over asielzoekers

The Global Overview 2014:
 People internally displaced by conflict and violence

Oorzaken Migratie

armoede

oorlogen

politieke instabiliteit

economische motieven

ecologische rampen

klimaatverandering

Vluchtelingen

2015 60 miljoen mensen op de vlucht

2025 200 miljoen mensen op de vlucht

geopolitieke conflicten & klimaatverandering als katalysator

**STILL CLEANER THAN
A NEW VOLKSWAGEN**

A group of approximately 15 kayakers are on the water, holding up a banner that reads "SHELLNO.ORG". They are wearing colorful jackets and are positioned in front of a large yellow and black offshore oil platform. The sky is overcast, and mountains are visible in the background.

SHELLNO.ORG

Bezorgde huisartsen spijkeren manifest op het ministerie

manifest van de Bezorgde Huisarts: het roer moet om!
gesteund door 7.828 van 11.345 huisartsen in Nederland

Studenten bezetten het Maagdenhuis in Amsterdam

weg met het rendementsdenken in het onderwijs!

Boze Groningers Protesteren Tegen Gaswinning

Groningen als pinautomaat van de Randstad

Burgerinitiatief Ons Geld

wil het taboe doorbreken op geldschepping

Stysteemwereld vs Leefwereld

Systeemwaarden

doelmatigheid

efficiency

controle, beheersing

regelzucht

kosten / baten

Menswaarden

aandacht / tijd

vertrouwen

ruimte

keuzevrijheid

kwaliteit

Efficiency Samenleving

rationeel, bureaucratisch, anoniem, complex, afstandelijk

koude kille afrekenwaarden als rendement en efficiency

alles moet worden gemeten en gecontroleerd

gebaseerd op gestold wantrouwen

mensen zijn vervreemd van deze koude, kille efficiencysamenleving

on(t)menselijke samenleving

Burger Initiatieven

Broodfondsen

Zzp'er en ziek? Broodfonds helpt

Zzp'ers kunnen zich goed verzekeren tegen malheur in een 'broodfonds'. En het is nog solidair ook.

Door Wilco Dekker

Een zzp'er gaat niet plat als hij een koutje heeft

Genoeg animo voor Broodfonds Eijsden-Margraten

t Broodfonds

zich gaan voorbereiden op de winter
zich uit te leveren aan de woekerprak-
tijken van de verzekeraars. Dat kan door zich
aan te sluiten bij een Broodfonds. Een Brood-
fonds is een coöperatie van minimaal twintig
en maximaal vijftig zelfstandigen. Ze vormen
elkaars verzekering voor het geval ze door
ziekte niet meer kunnen werken.

BROODFONDS

arbeidsongeschiktheidsvoorziening
voor en door
ondernemers

De schurken hebben
mijn verzekering
stilzwijgend voor vijf
jaar verlengd

Lokale energiemaatschappijen

Word mede-eigenaar van een lokale energiemaatschappij

Word directeur van je eigen zonnepaneelfabriek

Gemeenten verdienen miljoenen euro's aan lokale energiemaatschappijen

Lokale energiemaatschappijen

01 Duurzame energie
Nieuwe energiebedrijfjes poppen als paddestoelen uit de grond. Particulieren nemen initiatief door samen energie in te kopen, of door samen water, stroom, gas of andere energiebronnen te delen. Waar moet je op letten, hoe ga je om met reguliere nutsbedrijven en waar moet je beginnen?

Lokale zorg coöperaties

City Farming (Rotterdam)

PROPELLER NETWORK
SOCIETAL TRANSFORMATIVE PATTERNS

SOCIAL
ENTREPRENEURS

BLOK
7

G1000
22 maart gebeurt het!

**disruptieve burger komt onstuitbaar
dichterbij en richt zijn leefomgeving zelf in**

Economie 3.0

Oude Economie vs Nieuwe Economie

banken

financiële coöperaties

energiebedrijven

google, tesla, van de bron

taxibedrijven

Uber

hotelketens

Airbnb

boekenwinkels

Amazon

platenmaatschappij

Itunes

Disruptief Bedrijf Uber

Uber geeft de klant

keuzevrijheid

transparantie

betere prijs

en verspilt minder middelen

Uber verandert vervoersketen

Uber rush [supersnelle koeriersdienst]

Uber eats [versproducten & maaltijden]

Uber essentials [vervoer medicijnen]

Uber cargo [vervoer bedrijfsleven]

Uber mover [verhuizingen]

Uber Digitaal Platform

Uber verbindt chauffeurs aan passagiers

**binnen 5 jaar is er een
uber voor de bouw**

Economische Kanteling

- robotisering en automatisering
- digitalisering van productieproces
- ontbundeling & ontvlechting
- circulaire & bio-economie

Robots Bar & Lounge

Tarif
für 5-6m
und darüber
für Tax
für

Winkelen in 2025

De supermarkt weet dat jij een liefhebber bent van vis

Wanneer je voor het visschap staat voel je je mobiel trillen

een op maat gemaakte aanbieding van verse tonijn

De aanbieding gaat uiteraard gepaard met een suggestie

voor een passende witte wijn. Ook een aantal

receptsuggesties met tonijn komt voorbij op je beeldscherm

Motion Sensor

Window Control

Door Control

HVAC Control

SMART HOME

Security

Environmental
Monitoring

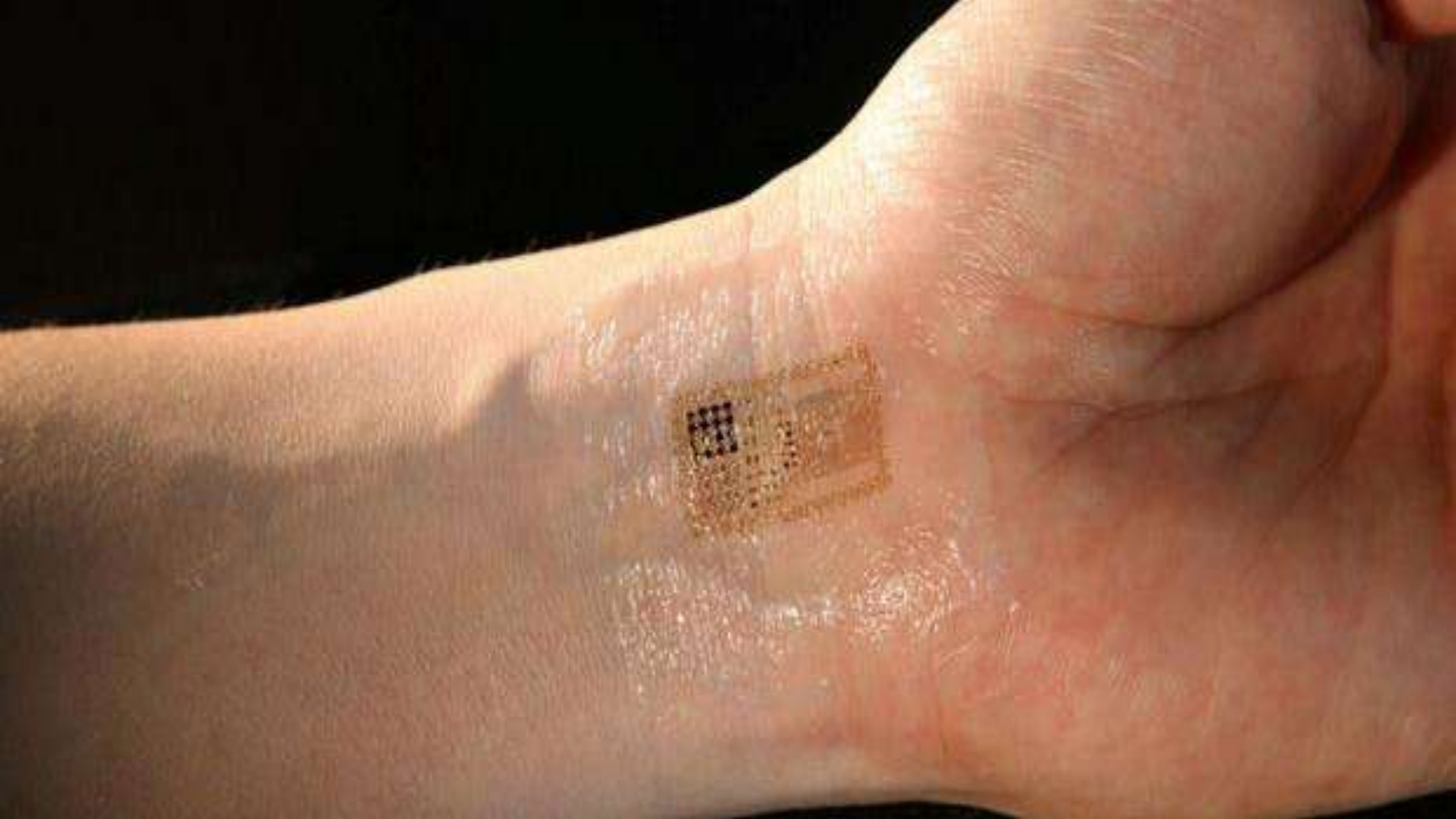
Thermostats

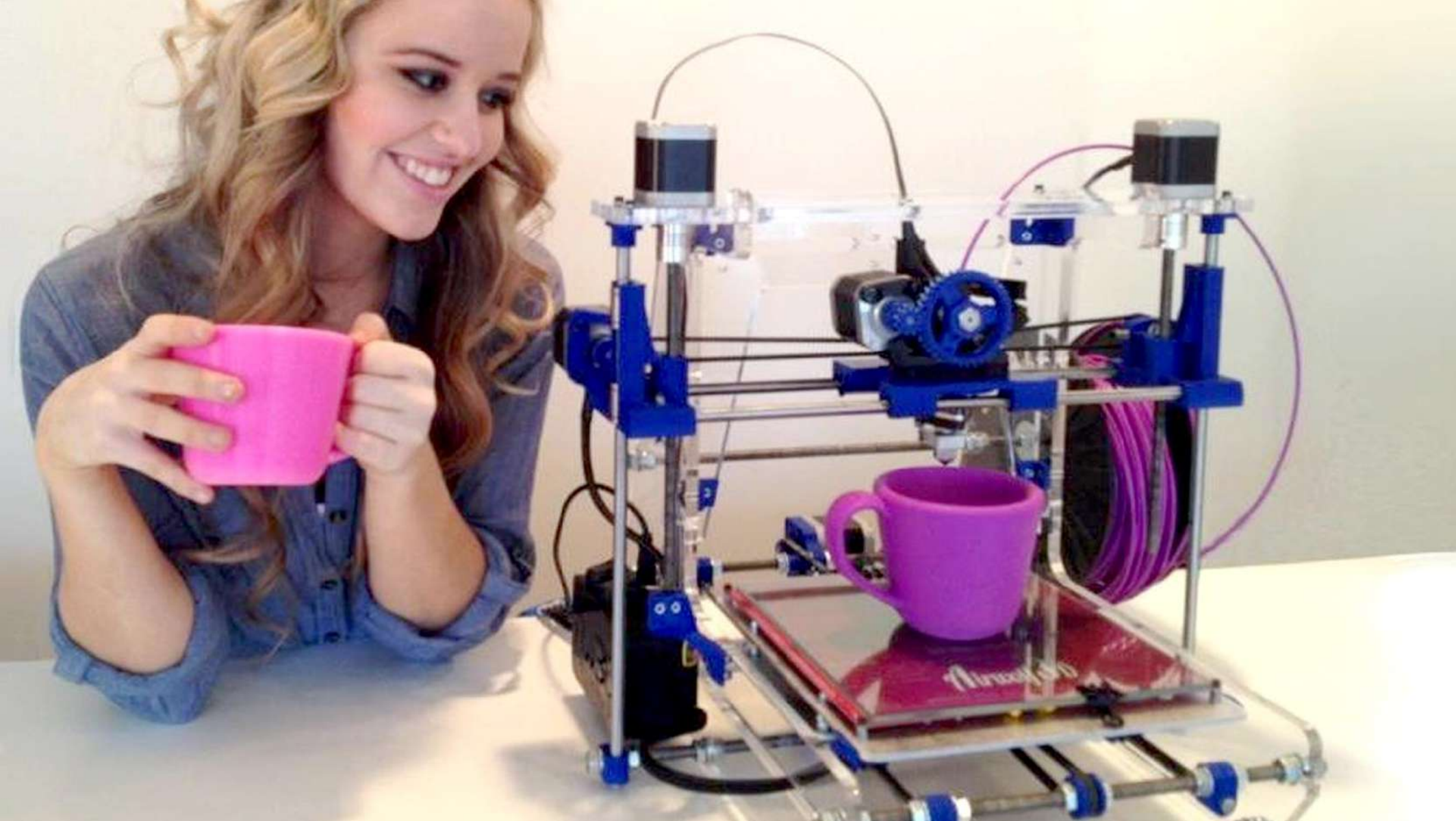
Remote Control

Set-Top Box

3D-Printer Verandert Bouwwereld

van massaproductie naar productie door de massa

voorraadbeheer, distributie, productie op locatie

open source co-creatie ontwerpomgeving

unieke nieuwe bouwproducten op maat

Nieuwe Maakindustrie

nieuwe industriële revolutie

digitale revolutie in de maakindustrie

fundamentele verandering van:

hoe wij dingen maken en vooral wie het maakt

alles kan op een pc worden gemaakt!

iedereen wordt producent

Economie 3.0

deeleconomie

digitale economie

circulaire economie

maker-economie

robot-economie

bio- en groene economie

Consument 3.0

autonoom

pro-actief

prosument

fabricent

energieleverancier

ontwikkelaar

bouwer

ontwerper

hotelier

filmer

**de disruptieve technologie helpt
de disruptieve mensen om zich nog
slimmer en beter te organiseren**

Traditionele Sectoren in Transitie

Energie van centraal, fossiel naar decentraal duurzaam

Welzijn van zorgen voor naar zorgen dat

Bouw van aanbod & product naar vraag & dienst

Zorg van doelmatig & efficiënt naar mensgericht

Onderwijs van organisatie centraal naar leerling centraal

**elk verdienmodel
in elke sector
van elk bedrijf
staat onder druk**

Bouw Bedrijf 3.0

verdient niet zozeer geld met bouwen
maar met het faciliteren van de klant

decentrale energie

telecommunicatie

interieurinrichting

Energie Bedrijf 3.0

verdient niet zozeer geld met energie
maar met het faciliteren van de klant

energiebesparing

smart grids

wijk/buurt niveau

Zorg Bedrijf 3.0

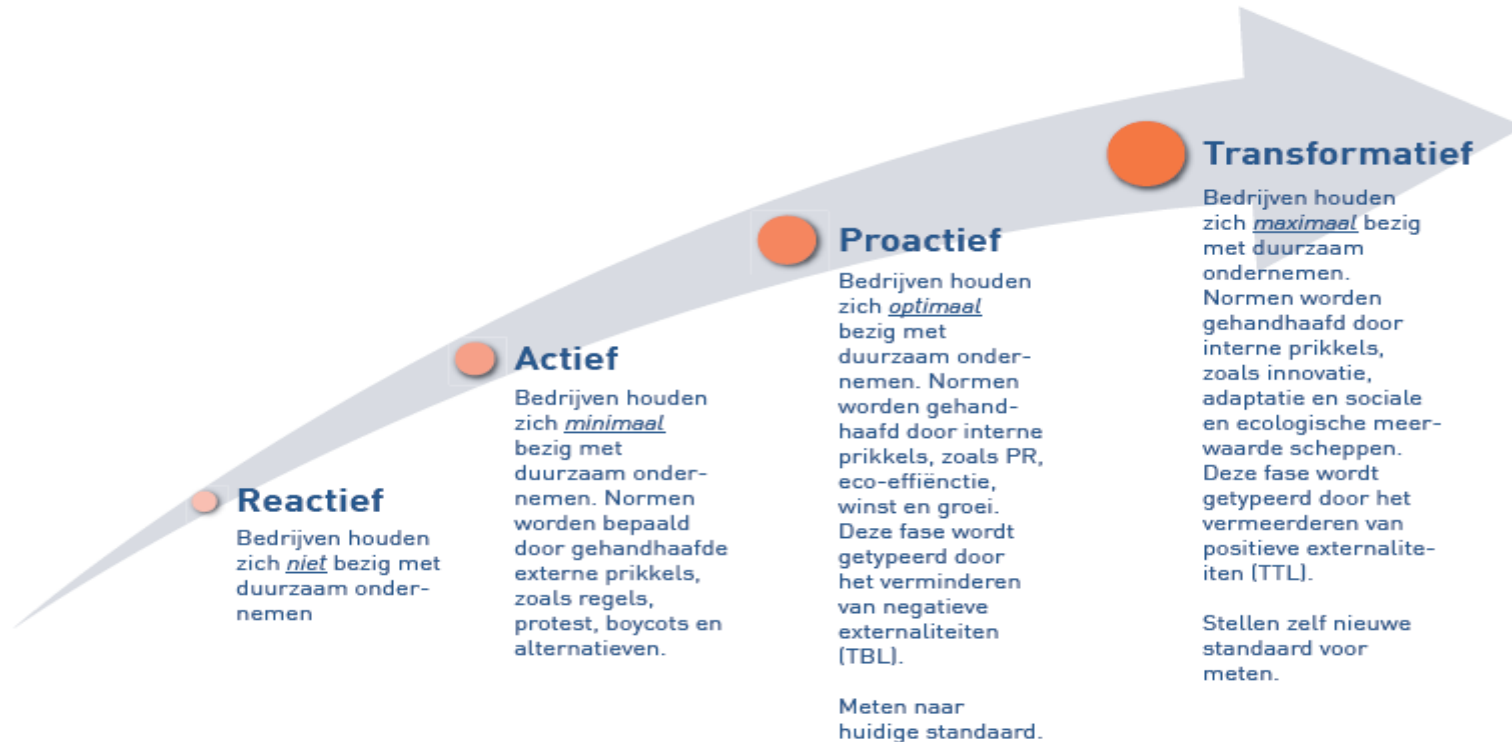
verdient niet zozeer geld met zorg
maar met het faciliteren van de klant

van 100% naar 20% zorg

helpen met netwerk ontwikkelen

helpen met scholing & baan zoeken

Typologie van bedrijven

**3 van 5 bedrijven sneuvelen
in kantelfase van transitie**

Survival of the Fittest

niet de grootste bedrijven overleven,
ook niet de slimste bedrijven, maar
de meest wendbare bedrijven

Transitie Strategie

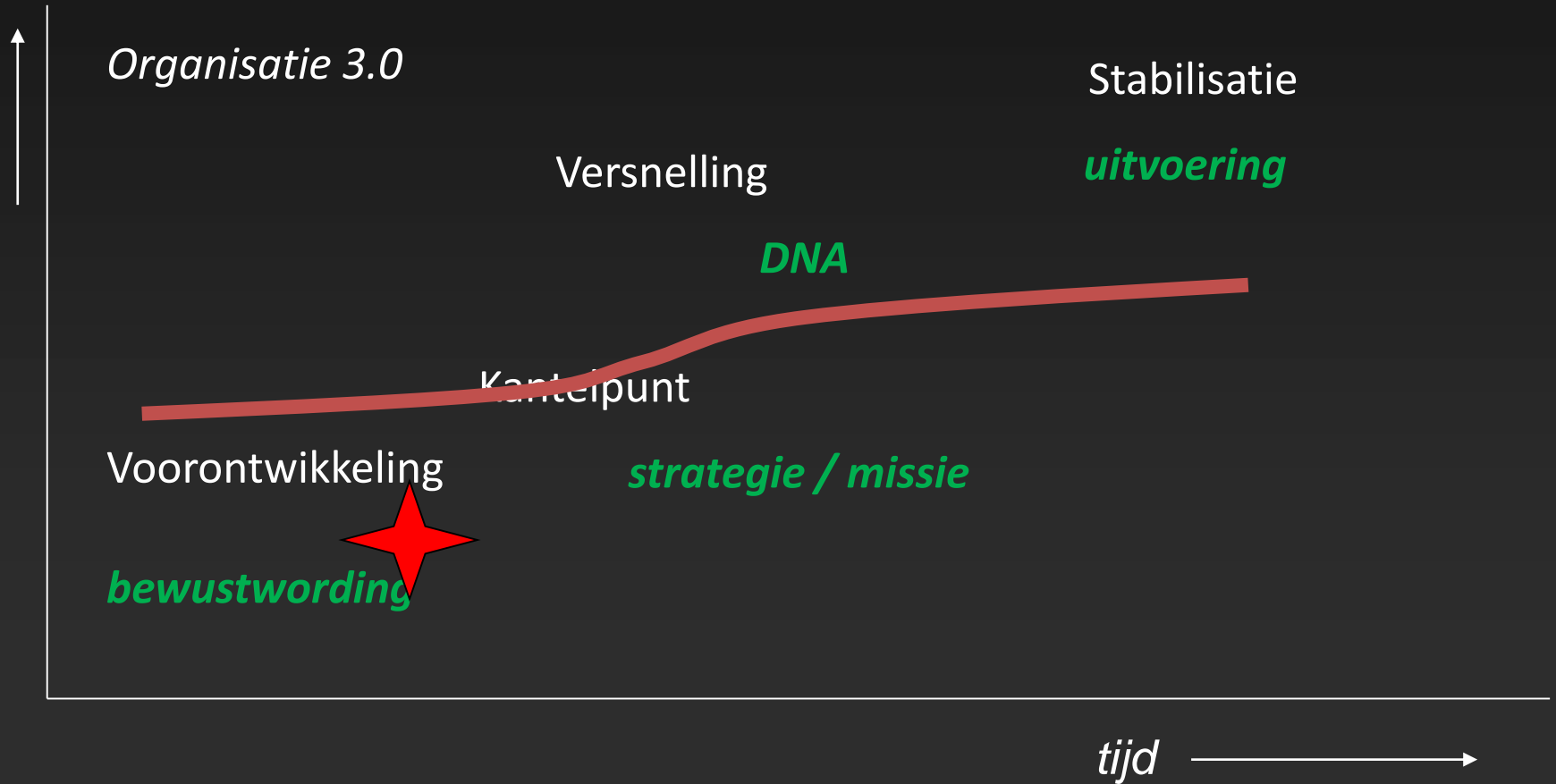
Duale Strategie

ontwikkel schaduwlijn binnen bedrijf

experimenteer met nieuw verdienmodel

zoek samenwerken nieuwe partners

Transitie Fasen binnen een Bedrijf

Mythe van Start-ups

75% van start-ups redt het niet

90% van start-ups verdient geld niet terug

Transitie = Sociale Ongelijkheid

transitie leidt in eerste instantie tot meer ongelijkheid
voorhoede heeft lusten, achterhoede heeft lasten

Transitie = Machtswisseling

regime is bestaande macht met gevestigde belangen

niche is opkomende macht vanuit nieuwe belangen

Macht

‘ gemakkelijker te verwerven,
lastiger uit te oefenen en
eenvoudiger te verliezen ’

Moisés Naím

Nieuwe Macht

opkomende middenklasse

tornt aan traditionele instituties

kennis, netwerken, sociale media

micromacht

disruptieve burger

disruptieve technologie

disruptieve macht

Hoe kunnen jullie veranderen?

Twee Mogelijkheden

organisatie veranderen

transitie binnen organisatie stimuleren

er uit stappen

eigen transitiepad volgen en van buitenaf verandering stimuleren

Verander Strategie

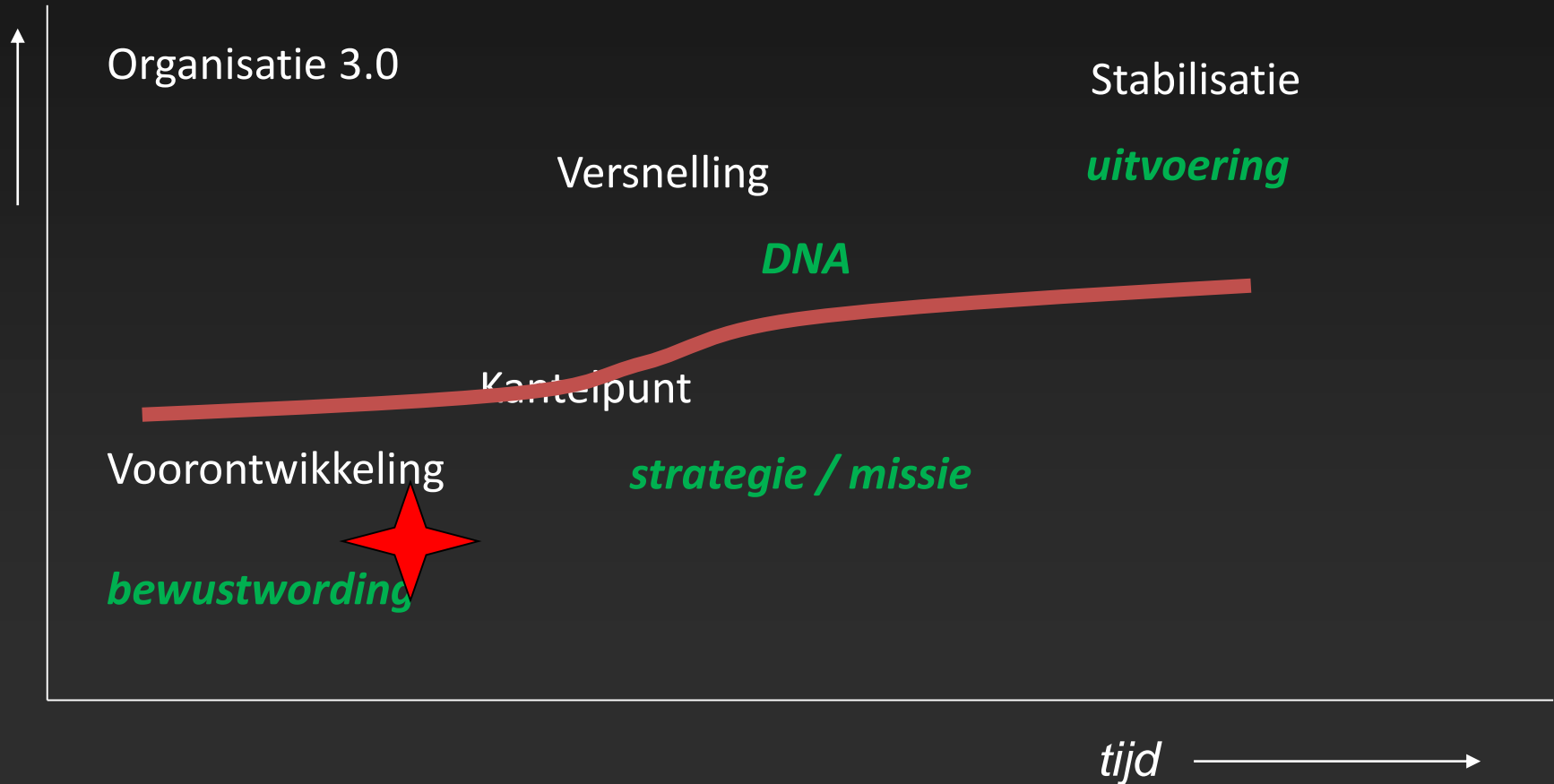
van naar.....

wat voor type organisatie?

structuur, cultuur, werkwijze

hoe dit te realiseren?

Transitie Fasen binnen Organisatie

Visie-Strategie-Actie

kijk 5 jaar vooruit: streefbeeld(en)

ontwikkel veranderstrategie

start gerichte interventies

Weerstand

mentale weerstand

organisatorische weerstand

juridische weerstand

financiële weerstand

Geniet van alle soorten weerstand

Mentale Weerstand

tegenstanders	[gedreven door angst]
'ja, maar' zeggens	[gedreven door onzekerheid]
remmers	[gedreven cognitieve dissonantie]

in transitie

Marlous

Martine

Marieke

Chantal

Melanie

Ilse

Elke

Aziza

Anneke

Christien

Herman

Yvonne

Natasha

Monique

Astrid

Ell

Als je echt wilt veranderen zoek je het niet in regels & procedures, dan leg je het buiten je zelf neer. Als je wilt veranderen, zoek dan de verandering in jezelf

Draagvlak

breed draagvlak frustreert de vernieuwing

smal & diep draagvlak is effectiever

verbreed het draagvlak stap voor stap

start met mensen die willen en kunnen veranderen

Veranderaars

mensen die willen én kunnen veranderen

mensen die willen maar niet kunnen veranderen

mensen die niet willen maar wel kunnen veranderen

mensen die én niet willen én niet kunnen veranderen

Kantelaars, Koplopers, Verbinders

kantelaar: systeembreker, verandert de organisatie

verbinder: maakt zich ondergeschikt, empathisch

koploper: inhoudelijk gedreven, bindt minder snel

Energie / Flow

verandering ontstaat vanuit positieve energie

ga daar waar positieve energie zit

vier tussentijdse successen

start met mensen die willen en kunnen veranderen

Verander Druk

werk van buiten naar binnen

creëer druk van buitenaf en van binnen uit

schaak op drie schaakborden tegelijk

[omgeving; gemeente; individu]

Tijd & Ruimte

creëer tijd en ruimte binnen organisatie

5 jaar minimaal voor cultuuromslag

creëer experimenteerruimte binnen organisatie

start met 5 doorbraakprojecten / experimenten

Hollands Kroon

heeft 80% van de regels afgeschaft
vergunningen, wildplassen, hondenpoep, bedelen
burgers spreken elkaar aan op wangedrag
alleen dingen verbieden die gevaarlijk zijn
experiment van 2 jaar, daarna evaluatie

Schaduwlijn

ontwikkel schaduwlijn binnen organisatie

werk met friskijkers en dwarsdenkers

experimenteer met nieuwe werkwijzen

zoek samenwerken nieuwe partners

Niet Alleen

zoek samenwerking met gelijkgestemden

werk in drietallen [kantelaar, verbinder, koploper]

organiseer je eigen rugdekking

Durf te Falen

je komt alleen verder door te falen

durf risico te nemen [radicaal vernieuwen]

laat je niet ontmoedigen

humor en zelfspot houden je overeind

wat kan er eigenlijk mis gaan?

Creëer ruimte binnen jezelf

Kairos & Chronos

chronos

chronologische tijd jaagt ons op

kairos

kwaliteits tijd verrijkt ons

Reflectie & Reflexiviteit

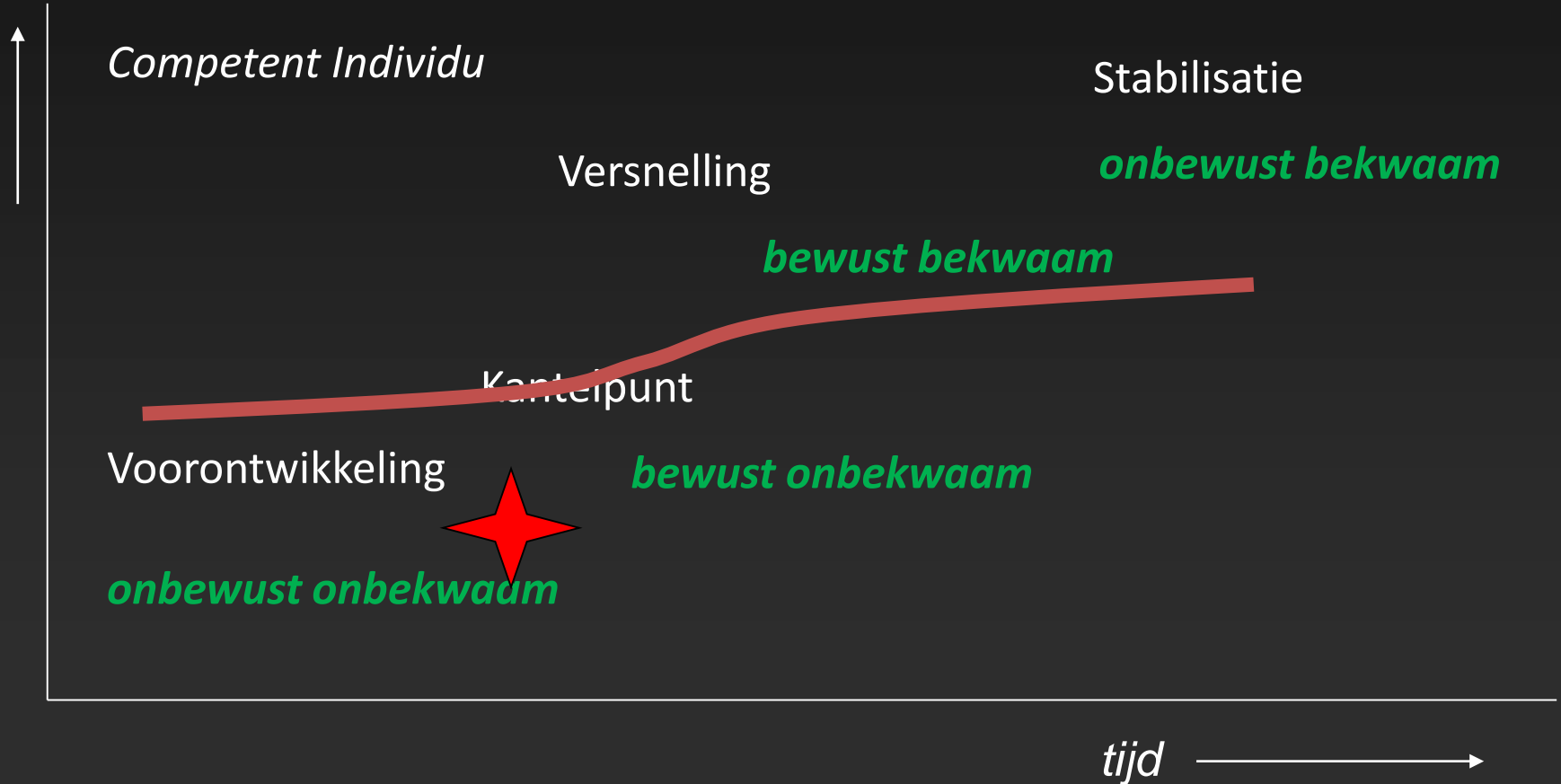
reflectie

spiegel eigen aanpak en niet op basis van mening anderen

reflexiviteit

waarom doe ik de dingen zoals ik ze altijd gedaan heb?

Persoonlijke Transitie

**Veranderen is best lastig
maar kan ook leuk zijn!**

Wat doe ik nu zelf?

Scientivist

wetenschapper & activist

werk aan transitietheorie

stimuleer actief de kanteling

beweging, acties, interventies

Urgenda

in 2008

nieuw soort NGO

zelforganiserende cel

verrassende en slimme interventies

PLEIDOOI
KLIMAATZAAK

Nederland Kantelt

in 2014

nieuwe beweging

zorg, onderwijs, kunst, financiën

verrassende en slimme interventies

Nederland
Kantelt

[Over ons](#) [Doe mee](#) [Projecten](#) [Kantelaars](#) [Contact](#)

[Doe mee](#)

Nederland kantelt

**Nederland: Proeftuin voor
Maatschappelijke Vernieuwing**

[Like](#)

[Follow](#)

Beweging Zorgeloos

zorg menselijker, goedkoper, minder verspillend

100 vernieuwingsnetwerken in de zorg

verbinden van al die vernieuwingsnetwerken

nieuwe, alternatieve zorgverzekeraar

opstand creëren in de zorg

Acties met Hoogleraren

tegen kolencentrales

tegen kernenergie

voor duurzame economie

tegen schaliegas

voor sluiten van alle kolencentrales

64 Hoogleraren pleiten voor sluiten van alle kolencentrales in Nederland

'Framing' het debat

schaken op drie schaakborden

1. wetenschappelijk schaakbord
2. politiek schaakbord
3. bedrijven schaakbord

Havenbedrijf Rotterdam 3.0

overleeft niet op basis van massa & volume

maar met:

waarden toevoegen aan goederen

upcyclen van elektronisch afval

circualire haveneconomie in straal van 100 km

Stimuleren van Nieuwe Combinaties

3D-Printer

maritieme industrie

app-ontwikkelaars

container transport

bioraffinage

biopolymeren in haven

maakindustrie 3.0

oude Stadshavens

elektron. afvalverwerking

oude Stadshavens

Wat kunnen jullie doen?

**In tijden van transitie kunnen
kleine groepjes mensen
het verschil maken**

Kantelaar, Verbinder, Koploper

Koploper: inhoudelijk gedreven

Verbinder: empatisch, ego niet voorop

Kantelaar: organisatorisch gedreven, systeembreker

Breek Het Oude Systeem

organiseer je slim

verzamel kennis & expertise

kom met inventieve oplossingen

durf fouten te maken

Bildung Akademie

<http://debildungacademie.nl/>

Van de Bron

disruptief energiebedrijf

100% groene stroom

koppelt direct klant aan producent

al bijna 50.000 klanten

**Iedereen zei dat het onmogelijk
was, totdat er iemand langs
kwam die dat niet wist**

Ode aan de Kantelaars

“ Op degenen die het anders zien. Die niet gek zijn op regeltjes en geen respect hebben voor de stand van zaken. Je kunt ze napraten, tegenspreken, ophemelen of omlaaghalen. Het enige wat je niet kunt is om ze heen. Want zij brengen verandering, brengen Nederland verder. En waar sommige mensen malloten zien, zien wij genieën. Omdat de mensen die gek genoeg zijn om te denken dat ze Nederland kunnen veranderen, degenen zijn die het doen ”